

SKOLPORTENS NUMRERADE ARTIKELSERIE
FÖR UNDERVISNING, LÄRANDE OCH LEDARSKAP

HUR VET VI OM VI LYCKAS?

Pedagogers uppfattningar
om undervisningsutveckling
i anpassad grundskola

FÖRFATTARE:

Linus Bromander

Tina Thelander

Maria Andersson

Camilla Eriksson

SKOLPORTEN

LEDA & LÄRA

14/2025

SAMMANFATTNING

STUDIENS SYFTE ÄR att utveckla förståelsen kring en metod för undervisningsutveckling i anpassad grundskola. Med stöd av skattningar av elevers kunskaper och en tydlig cykel för uppföljning och analys ges pedagogerna möjlighet att få syn på elevers lärande. Detta blir en grund för att förändra och utveckla kvaliteten på undervisningen. Undersökningen tar utgångspunkt i vilka delar i utvecklingscykeln som har störst effekt för elevernas kunskapsutveckling. Slutsatsen är att alla delar är lika viktiga och på olika sätt skapar förutsättningar för att utveckla undervisningen. En ökad samsyn hos pedagogerna skapas genom en tydlig struktur för undervisningsanalys. Detta leder till konkreta förändringar i pedagogernas prestationer.

Maria Andersson arbetar som speciallärare på Norretull anpassade grundskola 7–9 i Kristianstad kommun. E-post: maria.andersson8@kristianstad.se

Linus Bromander är rektor på Norretull anpassade grundskola 7–9 i Kristianstad kommun. E-post: linus.bromander2@kristianstad.se

Camilla Eriksson är Speciallärare/ specialpedagog på Norretull anpassade grundskola 7–9. E-post: camilla.eriksson2@kristianstad.se

Christina Thelander är förstelärare på Norretull anpassade grundskola 7–9 i Kristianstad kommun. E-post: christina.thelander@kristianstad.se

Denna artikel har den 12 september 2025 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan. Artikeln har granskats av en forskare som ingår i Skolportens granskargrupp.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens artikelserie Leda & Lära:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INLEDNING	7
SYFTE, FRÅGESTÄLLNING, METOD OCH GENOMFÖRANDE	11
Syfte	11
Frågeställning.....	11
Metod och genomförande.....	11
RESULTAT	13
Samarbete och gemensam förståelse	14
Skattningar och elevresultat som verktyg för undervisningsutveckling	14
Förändringar/ justeringar i pedagogers prestationer	15
Analys och analysförmåga.....	16
Sammanfattning.....	17
DISKUSSION	19
SLUTSATS	21
REFERENSLISTA	23

INLEDNING

UNDER ETT ANTAL år har Norretull anpassad grundskola arbetat med att utveckla en metod för att synliggöra elevernas lärande och utveckling. Norretullskolan är en 7–9 skola med cirka 45 elever som läser både ämne och ämnesområde. Metoden bygger på skattningar av elevers kunskaper för att synliggöra elevresultat. Dessa är systematiserade i en utvecklingscykel som skolan har skapat, som beskrivs längre fram i utvecklingsartikeln. Behovet av att få syn på elevernas lärande kom av en tydlig önskan att undersöka och förstå om skolan gav eleverna de bästa förutsättningarna för lärande. Under tre års tid har skolan varit med i Ifous-programmet Kunskapsuppdraget i anpassad skola (KASK). Där har skolan fått möjligheten att fördjupa arbetet kring utvecklingscyklerna. Målet med att använda skattningar av elevers kunskaper och tydliga elevresultat i skolans utvecklingscykel var att det skulle underlätta för pedagogerna att få syn på elevernas kunskapsutveckling samt hur undervisningen påverkade elevresultaten. För att synliggöra att alla på skolan arbetar pedagogisk oavsett om man är lärare eller elevassistent använder vi oss av begreppet pedagoger när vi beskriver all personal på skolan.

Det finns inga tydliga underlag för uppföljning i anpassad grundskola för att göra analyser av kunskapsresultat (SOU 2021). Med hjälp av skattningar av elevernas kunskaper före, under och efter ett arbetsområde identifieras hur elevernas resultat utvecklats. För att idén om skattningar skall kunna systematiseras på ett fungerande sätt behövde vi sätta in skattningarna i ett ramverk för undervisningsutveckling.

Donohoo (2017) menar att om man lyckas skapa förutsättningar för exempelvis delaktighet, delad kunskap, gemensam målbild och en tydlig struktur även på organisationsnivå finns möjlighet att skapa en gemensam övertygelse hos pedagogerna. Donohoo kallar detta Collective Teacher Efficacy. Det är

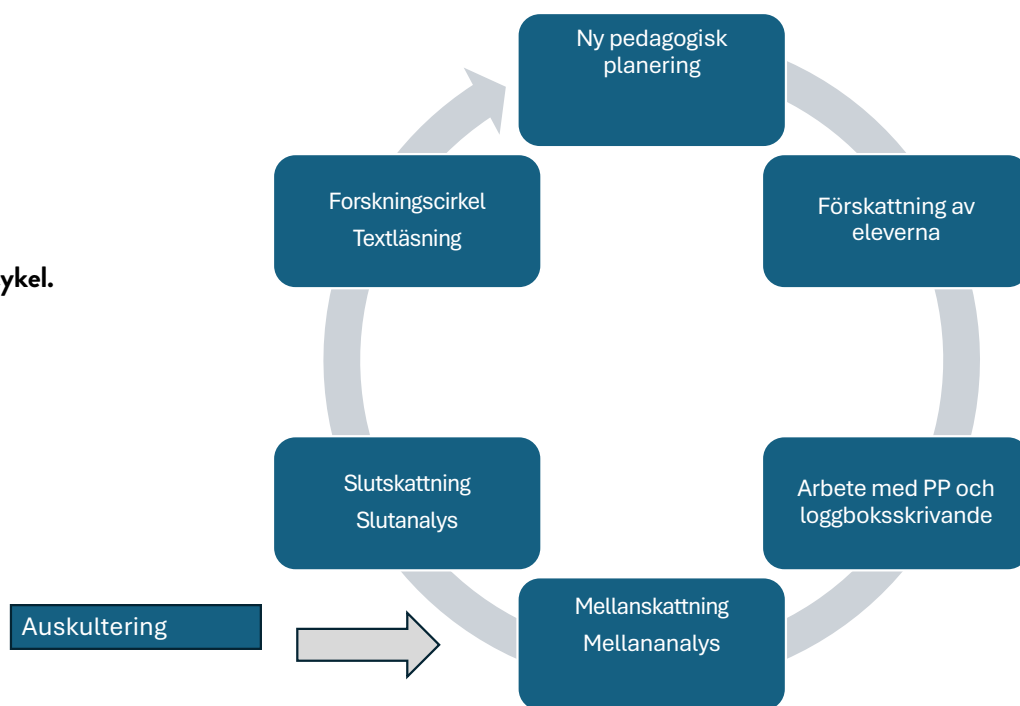
detta som i sin tur är en avgörande och viktig faktor för elevernas resultat. I en verksamhet som anpassad grundskola, där det av tradition inte varit fokus på att samla in information kring elevers kunskapsutveckling, blir det viktigt att formulera en metod som ger pedagogerna konkreta underlag att analysera. Åsa Hirsh (2021A) menar att det är viktigt att synliggöra relationen mellan bedömning- och undervisningsutveckling. Vår skolas sätt att göra detta är att arbeta med skattningar av elevers kunskaper och analyser av undervisningens effekter. Det fanns från början ett visst motstånd hos pedagogerna inför utvecklingsarbetet och arbetet med skattningar. Upplevelsen var att det tog för mycket tid och att pedagogerna ännu inte visste vad det skulle leda till.

En teori som skolans arbete har tagit utgångspunkt i är Helen Timperleys (2022) teori kring professionellt lärande. Där beskriver hon vad som krävs för att gå från professionell utveckling till ett professionellt lärande. En viktig förutsättning för att lyckas med detta är att skapa en struktur där pedagogerna på ett tydligt sätt får syn på och tar ansvar för den undervisning som bedrivs. Detta görs enligt Timperley med hjälp av systematiska undersökningar samt reflektion:

Det handlar om att gå från professionell utveckling till professionellt lärande, att sätta eleverna i centrum, att fokusera på nödvändiga kunskaper och färdigheter, att genomföra systematiska undersökningar av metodernas effektivitet, att vara tydligt med vilka teorier om professionalism man utgår från och engagera alla i det lärande systemet. (Timperley 2022)

Skall detta fungera i praktiken är det enligt Timperley viktigt att pedagogerna samlar bevis för elevernas lärande samt reflekterar kring dessa. Därför är det

Figur 1: Utvecklingscykel.

viktigt att det finns en tydlig struktur kring hur detta skall gå till. Det är centralt att metoden ger tillgång till tillräckligt detaljerad information för att pedagogerna skall kunna utveckla det “professionella lärandet”. Bara för att det finns mycket dokumentation och underlag betyder inte det att pedagogerna kan göra bra reflektioner eller analyser. Dokumentation kring elevernas lärande måste vara fokuserat på det som skall utvecklas hos eleven och ge en vägledning kring hur eleven utvecklats i förhållande till de målen som satts i fokus.

En bärande del i arbetet med att utveckla metoden är att den inte skall innebära en ökad administrativ börda för lärarna. I Åsa Hirshs (2021A) forskning är det viktigt att förstå syftet med dokumentationen om den ska utveckla undervisningen och sprida kunskaper kring didaktiken. Dokumentationens syfte är inte att kontrollera pedagogerna utan att göra det möjligt för dem att agera professionellt.

Målet med att använda skattningar i skolans utvecklingscykel var att det skulle underlätta för pedagogerna att lägga fokus och få syn på elevernas kunskaper och kunskapsutveckling. Strukturen för skattningarna har förändrats under tid. Under KASK

har det lagts till en mellanskattning och mellananalys för att få syn på undervisningens effekter tidigare. Under programmet har också analysfrågorna till mellan- och slutanalysen utvecklats för att underlätta för pedagogerna att fokusera på elevernas lärande i sina analyser. Inom ramen för KASK har arbetslagen skrivit loggböcker som stöttat pedagogerna i att få syn på hur eleverna utvecklats av undervisningen. Förändringar i elevresultat synliggörs och bedöms utifrån de effekter undervisningen och omformandet av undervisningen får för elevernas lärande.

Skolans arbete med utvecklingscykeln bygger på teorin kring formativ bedömning. Formativ bedömning syftar på att läraren reflekterar kring sina egna handlingar för att anpassa undervisningen utifrån elevernas behov. Det kan till exempel vara att förändra i metoder, hjälpmedel och lärmiljö (Hirsh, 2021B). Det finns internationell och nationell forskning om formativ bedömning som visar att formativ bedömning å ena sidan handlar om att utveckla/förändra lärandet hos eleven och å andra sidan förändra i sina prestationer. Hirsh och Lindberg (2015) menar att forskningen framför allt har fokuserat på att det är eleven som ska formas och inte undervisningen

som ska (om)formas utifrån bedömningsinformation. Detta visar på behovet av just den typen av studie som vi genomför.

Mot bakgrund i forskningen har vi valt att formulera vår utvecklingscykel som i Figur 1.

Strukturen som skapats har under KASK testats och frågeställningarna i mellan- och slutanalys har utvecklats för att stötta pedagogerna att göra reflektioner kring sin undervisning. Syftet är att granska arbetet med utvecklingscykeln kritiskt genom att titta på de strukturer vi byggt upp och undersöka dem med målet att formulera en effektiv metod för undervisningsutveckling som bygger på elevresultat och inte bara på känsla. Ambitionen med metoden är att kunna identifiera elevernas kunskapsutveckling och låta den styra pedagogernas justeringar av undervisningen. Vi kommer förhoppningsvis, när vi arbetat vidare med cykeln, kunna synliggöra elevernas kunskapsutveckling över tid. För att underlätta detta har vi skapat en matris så att skattningarna samlas in på ett systematiskt sätt:

Skattningarna görs på en tiogradig skala med utgångspunkt i de mål som pedagogisk planering fokuserar på. Målet är att titta på en liten del av det som skall undervisas om för att underlätta att få syn på förändringar hos eleverna. Sammantaget hanterar den pedagogiska planeringen flera och mer komplexa delar, men skattningen fokuserar på det eleverna behöver utveckla. I studien beskrivs ett sätt att arbeta med undervisningsutveckling som förhoppningsvis kan bidra till kunskap kring hur man systematiskt kan utveckla undervisning i anpassad grundskola.

Figur 2: Dokumentation av skattningarna.

Elev	Skattningstillfälle				Noteringar	
	Datum:	I 2025-01-30	II 2025-02-05	III 2025-04-23		Förändring
Elev 1		4	5	6	2	
Elev 2		9	9	10	1	
Elev 3		4	6	6	2	
Elev 5		1	3	4	3	
Elev 6		1	2	3	2	

SYFTE, FRÅGESTÄLLNING, METOD OCH GENOMFÖRANDE

SYFTE

SYFTET MED STUDIEN är att öka kunskapen om metoder för undervisningsutveckling som utvecklats under vår medverkan i KASK. Genom studien tar vi reda på pedagogernas perspektiv på vår utvecklingscykel som

stöd för att utveckla undervisningen. Studien bidrar därför till kunskap om viktiga aspekter i undervisningsutveckling i anpassade skolformer.

FRÅGESTÄLLNING

★ Vilka delar av utvecklingscykeln uppfattar pedagogerna som framgångsrika för att utveckla sina egna undervisningshandlingar?

★ Vilka tecken på undervisningsutveckling kan pedagogerna identifiera som en effekt av arbetet med utvecklingscykeln?

METOD OCH GENOMFÖRANDE

URVAL OCH GENOMFÖRANDE AV DATAINSAMLING

För att ta reda på vilka delar i utvecklingscykeln som pedagogerna identifierar som de mest framgångsrika har alla pedagoger fått svara på en enkät. Enkäter skickades ut i Googleformulär via mejl. Valet föll

på denna metod eftersom det är ett effektivt sätt att samla in svar från många deltagare. Nackdelar med enkät jämfört med intervjuer är att inte kunna ställa följdfrågor som kan ge fördjupande svar (Bryman, 2002, 2018). I enkäten tilläts respondenterna att svara anonymt. Pedagogerna har varit involverade i de olika

delarna utifrån sina roller. Vi har även haft en specifik fråga till lärare och elevassistenter för att kunna få syn på effekterna kring de delar de inte genomfört tillsammans som auskultering (lektionsbesök) och forskningscirkel. Slutanalyserna höstterminen 2024 används i artikeln för att kunna problematisera och synliggöra vissa resultat som identifierats i enkäten. I enkäten har pedagogerna fått värdera i vilken utsträckning de upplever att de olika delarna i utvecklingscykeln bidrar till förändringar i undervisningen. De har även fått beskriva sina ställningstaganden i fritextsvar.

Respondenterna svarade på enkäten anonymt och fick avsatt arbetstid för att kunna formulera sina svar. Vi fick in 19 svar av 20. 11 svarande var elevassistenter och 8 var lärare. Det var endast pedagoger som varit delaktiga i arbetet med KASK som deltog i enkätundersökningen.

Enkäten var uppbyggd med två frågor kring varje del av cykeln. Först fick pedagogerna skatta på en sex gradig skala i vilken utsträckning de olika delarna i cykeln bidrar till ökade elevresultat. Nästa fråga innebar att de skulle förklara och förtydliga sitt ställningstagande. En svårighet med enkäterna kan vara att respondenterna inte förstår delarnas funktion på samma sätt. För att hantera det finns en följdfråga där de får utveckla sina ställningstaganden, vilket underlättar för oss att få syn på resultatet. Frågorna som valdes byggde på väl etablerade begrepp och strukturer som alla pedagoger arbetat med.

METODDISKUSSION

Vi har i vår utvecklingscykel flera möjliga underlag att använda för att identifiera elevernas kunskapsutveckling och hur pedagogerna resonerar kring de förändringar de gör i sin praktik. Dessa underlag, både mellan- och slutanalys samt loggböcker ger en bild av praktiken. Frågeställningarna i de befintliga underlagen syftar till att stötta pedagogerna i sina analyser. Enkäten handlar specifikt om att synliggöra pedagogernas syn på utvecklingscykelns delar, med fokus på utveckling av undervisningen. Genom en specifik enkät kan vi i större utsträckning få fram ett resultat som förhoppningsvis kan stötta verksamheten i att formulera en utvecklingscykel där vi fokuserar på de delar som har störst betydelse för elevernas kunskapsutveckling. Att främst fokusera på enkäten innebär att vi tydligare kan se mönster i hur respondenterna resonerar.

ANALYSPROCESS

Det vi genomför är en kvalitativ innehållsanalys vilket innebär att vi läst och kategoriserat svaren utifrån olika kategorier vi identifierat (Krippendorff 2019). Vid bearbetningen av data fokuseras uppfattningar av framgångsrika delar i utvecklingscykeln för att göra förändringar i pedagogers undervisningshandlingar. Det vill säga justeringar av undervisningen som kan leda till ökat elevresultat. Genom att läsa fritextsvaren flera gånger kan vi identifiera och formulera kategorier som är tecken på undervisningsutveckling. För att identifiera vilka delar hos utvecklingscykeln som varit mest framgångsrik har vi valt att identifiera framgångsfaktorer men också utmaningar.

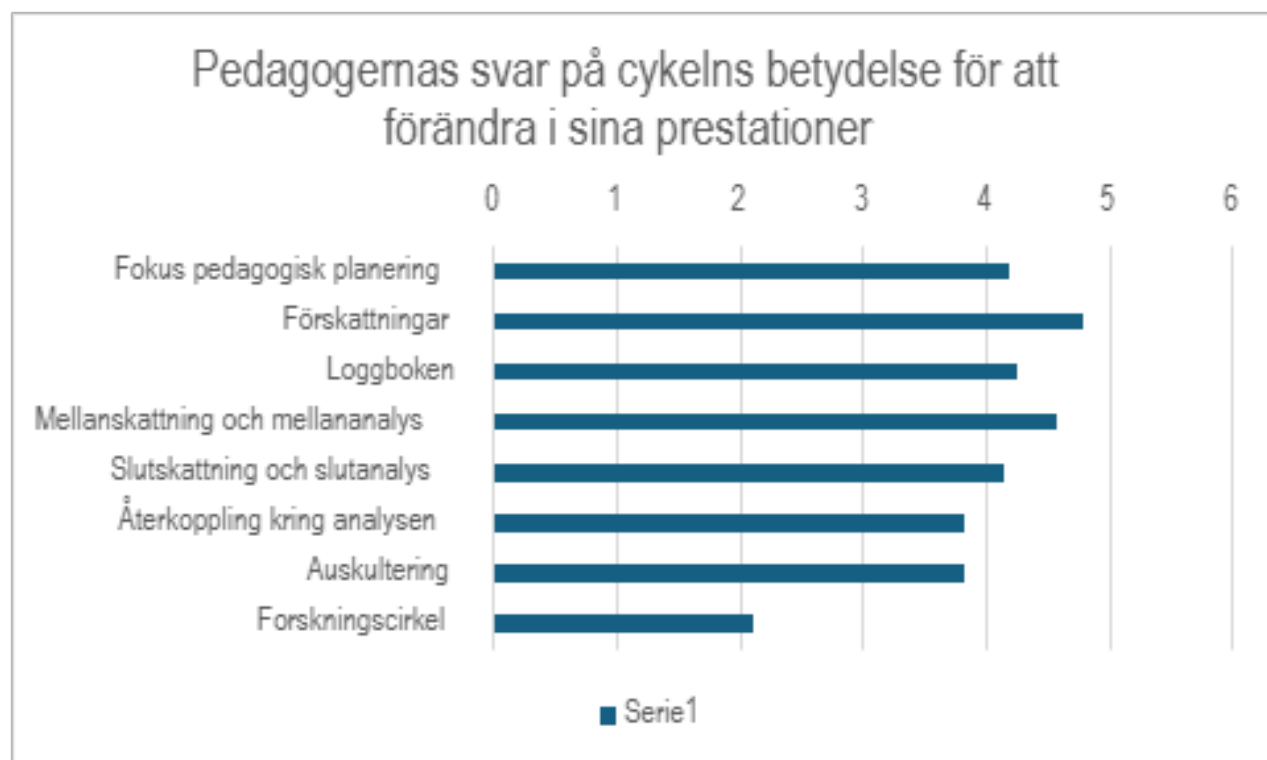
RESULTAT

I EN DEL av enkätundersökningen värderade pedagogerna hur framgångsrika de olika delarna av utvecklingscykeln är för att utveckla sina egna undervisningshandlingar (se figur 3). Resultatet av enkäten visar att alla delarna ansågs i stort sett lika viktiga. Det som sticker ut är forskningscirkeln. Lärarna har skattat forskningscirkelns betydelse som mindre framgångsrika än övriga delar. Det är också naturligt eftersom fokus under forskningscirkeln har varit att analysera och utveckla metoden snarare än att utveckla den egna undervisningen i sig.

Mot denna bakgrund ger därför en analys av pedagogernas fritextsvar en bättre förståelse för vad som bedöms framgångsrikt för att göra förändringar i pe-

dagogers prestationer som kan leda till ökat elevresultat. Nedan presenteras svar på vår andra frågeställning. Analysen visar att de olika delarna i utvecklingscykeln uppfattas ge olika effekter. Dessa uppfattningar presenteras nedan som fyra olika kategorier, som tillsammans täcker in de olika sätt som cykeln påverkar pedagogernas prestationer. Den första kategorin är *samarbete och gemensam förståelse* hos vuxna som en faktor som är framgångsrik för att utveckla elevernas lärande. Den andra *skattningar och elevresultat som verktyg för undervisningsutveckling*, har ett tydligt elevfokus och tittar specifikt på de skattningar som görs av elevernas lärande och synliggör hur de används av pedagogerna för att förbättra undervisningen. Den

Figur 3: Pedagogernas värderingar av betydelsen av utvecklingscykelns olika delar.

tredje kategorin *förändringar/justeringar i pedagogers prestationer*, handlar om vilka förändringar och justeringar som görs i pedagogernas prestationer utifrån hela utvecklingscykeln. Den sista kategorin *analys och*

analysförmåga handlar om själva analysarbetet i sig själv. Kvaliteten i analyserna kan i sig själva vara tydliga tecken på att verksamhetsutveckling sker.

SAMARBETE OCH GEMENSAM FÖRSTÅELSE

ANALYSEN VISAR ATT fritextsvaren som är individuella oftast beskrivs i vi-form. Begreppet "vi" tolkas som lärare och elevassistenter, som i dessa fall är klassarbetslagen som är kopplade till en specifik klass och som oftast består av en lärare och två elevassistenter. Då respondenterna skriver fram ett tydligt vi när de beskriver sitt arbete, förstärks uppfattningen av ett kollektivt arbete. Detta tydliggörs även genom beskrivningar av upplevd samsyn som en anledning till förbättrade elevresultat. I enkätsvaren framgår att arbetslaget diskuterar, reflekterar och analyserar. I svaren från majoriteten av respondenterna används vi-form för att beskriva förändring, delaktighet och utveckling av undervisningen. Att använda vi-form kan vara ett bevis för att pedagogerna upplever att arbetet med utvecklingscykeln är en gemensam process. Pedagogerna upplever att processerna sker tillsammans. Många respondenter lyfter fram hur arbetet med cykeln har skapat samarbete kring de förändringar som gjorts i undervisningen. En respondent skriver "vi samtalar mer. Vi samarbetar bättre och alla känner att man är delaktig och viktig". (Enkät. Fråga 12. Respondent 5)

Det är också tydligt att samarbete är en förutsättning för elevresultat:

Viktigt att tillsammans i arbetslaget sitta ner prata/lyssna på varandra. Är vi inte tillsammans och jobbar lika minskar chansen för att nå allas mål. (Enkät. Fråga 8. Respondent 6)

Ur analysen framträder en bild av stort fokus på att det är ett "vi" som förändrar. Det är i lika stor utsträckning elevassistenter som lärare som ser sitt arbete på detta sätt. Det är tydligt att både lärare och elevassistenter upplever att det är genom samarbete som de synliggör behoven och gör de förändringar av undervisningen som krävs för att utveckla eleverna. Det finns enstaka exempel på svaranden som inte beskriver arbetet med cykeln utifrån ett samarbetsperspektiv. I några exempel framgår önskan om en ökad delaktighet i arbetslaget och arbetet kring cykeln som i detta citat "Arbetslaget gör sällan loggboken tillsammans. Vilket medför att inte allas tankar och åsikter kommer med i loggboken." (Enkät. Fråga 6. Respondent 2)

Även om det råder en stor konsensus kring värdet av samarbete är det inte självklart att det är så arbete genomförs i praktiken.

SKATTNINGAR OCH ELEVRESULTAT SOM VERKTYG FÖR UNDERVISNINGsutveckling

ANALYSEN VISAR ATT pedagoger uppfattar att skattningarna framför allt ger dessa tre effekter:

- ★ Skattningarna underlättar att hitta rätt undervisningsnivå och gör det möjligt att stötta eleven på rätt nivå.

- ★ Att skatta skapar reflekterande samtal, vilket underlättar formulerandet av ett gemensamt språk.

- ★ Skattningarna underlättar för att göra eleven medveten om sitt lärande vilket skapar motivation till ökade kunskaper.

I slutanalysen höstterminen 2024 beskriver ett arbetslag vad de kom fram till i analysen av mellanskattningen:

Vi fick därför göra om många häften och individanpassa dessa [...]. Något annat som vi implementerade senare under arbetets gång var praktiska moment mer än vad som var tänkt från början. (Slutanalys ht-24. Fråga 4. Respondent D)

Detta är ett exempel på vilka effekter mellanskattningen får för undervisningen.

Analysen visar att pedagogerna värderar skattningarna högst i vår utvecklingscykel, det vill säga att den leder till att pedagogerna gör förändringar i sina prestationer som kan leda till ökat elevresultat. Analysen visar också uppfattningar av skattningars effekter.

...kan vi i arbetslaget se hur vi har utvecklat eleven och reflektera över varför. Detta hjälper oss att ändra vårt arbetssätt eller fortsätta i rätt riktning för att öka elevens resultat. (Enkät. Fråga 8, respondent 12)

Citatet synliggör hur arbetslaget använder resultaten av skattningarna genom att reflektera kring sin egen prestation. De använder också resultaten för att identifiera elevernas nästa steg i sitt lärande. Det framkommer också att pedagogerna anser att skattningarna har effekt för elevernas lärande.

Skattningen bidrar till ökade elevresultat genom att personalen får en ökad säkerhet kring vad eleverna kan...personalen kan då ta fram rätt material och stötta eleven rätt på ett säkrare sätt. (Enkät. Fråga 4. Respondent 9)

En annan dimension av skattningarna är vad det skapar hos eleverna. Pedagogerna identifierar att det formativa förhållningsättet gör eleverna mer motiverade och att undervisningen kan utmana eleverna på ett bättre sätt i deras lärande:

Skattningarna visar tydligt för eleven vart hen befinner sig och vad eleven behöver arbeta med och lära sig för att höja sig. Detta i sin tur gör att de flesta eleverna blir motiverade. (Enkät. Fråga 4. Respondent 7)

Genom att pedagogerna ser var eleverna befinner sig, tränar inte eleverna på vad de redan kan utan kan fokusera på att ta nästa steg i sitt lärande. Även om pedagogerna ser stora värden i att använda skattningar som ett underlag, identifierar de också svårigheter med metoden. Utmaningen handlar både om att formulera skalan, och att identifiera elevens förmågor i förhållande till skalan, även om pedagogerna arbetar både med mätbara och märkbara elevresultat.

FÖRÄNDRINGAR/ JUSTERINGAR I PEDAGOGERS PRESTATIONER

I **RESPONDENTERNAS SVAR** framkommer att pedagogerna gör förändringar i pedagogisk planering, i skattningsskalor/matriser, i arbetssätt, i stöd exempelvis avskärmningar och olika typer av bildstöd samt anpassningar av uppgifter. Det framkommer också att det görs fler praktiska övningar än tidigare. Pedagogerna använder foto och filminspelningar. De grupperar eleverna och skapar olika fysiska arbetsplatser i klassrummet. Syftet är att stötta fokus i elevernas lärande. Flera respondenter betonar att förändringarna är för att eleverna ska lära sig mer. Förändringarna beskrivs dock inte alltid tydligt i respondentens enkätsvar, vilket inte heller efterfrågades i enkäten.

Någon respondent menar att förändringar i strukturen kan vara att gå från en lektion till tre lektioner i veckan. En annan beskriver det som att det är mer tid och repetition som leder till ett ökat lärande hos eleverna. En tredje har ändrat schemat och lagt mer teoretiska ämnen på förmiddagen på grund av att eleverna är piggare och klarade de teoretiska ämnena bättre då. Några respondenter beskriver att de använder skattningen som verktyg för att lägga undervisningen på rätt nivå.

Bra att kunna se elevernas kunskaper så att dom inte behöver träna på sådant dom redan kan. Det ger oss personal möjligheter att anpassa uppgifter

som passar eleverna var dom befinner sig och hur dom ska komma vidare i sitt lärande. (Enkät. Fråga 4. Respondent 17)

Någon respondent skriver att arbetet med loggboken leder till att arbetslaget snabbare byter arbetssätt om de inte ser utveckling hos eleven. De flesta respondenter skriver att det är genom både loggboksskrivande och analyser som de ställer sig frågan varför och kommer på olika förändringar som ska göras. De skriver också att de genomförs men det beskrivs inte alltid tydligt vad och hur.

Att skriva loggbok gör att vi vuxna återkopplar lektionen och undervisningen gemensamt, diskuterar och reflekterar för att hitta rätt stöd, eventuellt förändra metod eller arbetssätt och hitta nästa steg eleven ska öva på för att komma vidare i sitt lärande. (Enkät. Fråga 6. Respondent 13)

Även återkoppling från rektor verkar ha bidragit:

Efter återkoppling från rektor har vi kunnat ändra vissa sätt att tänka på och utvecklat vårt arbete och tankesätt när vi reflekterar över eleverna. (Enkät. Fråga 14. Respondent 12)

Ett exempel på en förändring som ett arbetslag genomförde efter auskultering var att använda bildstöd på skolans pedagogiska strategier och medvetet arbeta extra med några i taget samt också reflektera kring dem tillsammans med eleverna.

Sammanfattningsvis är det olika delar i utvecklingscykeln som på olika sätt bidrar till att pedagogerna upplever att de förändrar i sina prestationer. Alla respondenter nämner att förändringar görs. Dock förklarar inte alla hur förändringarna genomförs.

ANALYS OCH ANALYSFÖRMÅGA

EN UTVECKLAD ANALYS kan vara en indikator för undervisningsutveckling eftersom det möjliggör att fatta bättre beslut kring de förändringar som behöver ske för att förbättra undervisningen. Analysen visar att pedagogerna känner sig tryggare i att analysera och att det idag är ett naturligt verktyg i deras arbete kring att utveckla undervisning.

I arbetslagens egen slutanalys från höstterminen 2024 kan vi tydligt se att de använder sig av elevresultaten på ett tydligare sätt än vad de generellt gjorde i tidigare genomförda analyser:

Att lägga till frågor på samlingen har också varit framgångsrikt genom att de tränar på att variera sina svar och två elever tränar extra på att förklara och ge exempel. Att återkoppla med filmerna ledde också till att vi vuxna upptäckte vissa prestationer som störde fokus och kunde då ändra exempelvis placeringar. (Slutanalys-ht24. Fråga 3. respondent 6)

Analysen visar att det finns en koppling mellan elevernas utveckling och de anpassningar pedagogerna har gjort i sin undervisning. Det finns även exempel

där undervisningen inte har gått framåt. I detta citat beror det på att de organisatoriska förutsättningarna inte funnits på plats:

Detta har lett till att personal har gått ut och in i klassrummet vilket resulterar i att strukturen för oss personal blivit splittrad och att den som varit utanför inte har den kollen på vad som händer i klassrummet och vad en specifik elev behöver hjälp eller inte hjälp med och kan då kanske agera ”fel”. (Slutanalys ht-24. Fråga 4. Respondent D)

Denna analys visar att pedagogerna ser sin egen roll i lärandet. Det sker saker i undervisningssituationerna som vi inte alltid kan kontrollera som försvårar för elevernas lärande. Att kunna identifiera svårigheterna gör det möjligt att förstå vad som händer under lektionen. Detta är ett tydligt exempel på hur pedagogerna idag, på ett mer naturligt sätt, kopplar ihop sitt agerande med elevernas resultat. Det kan tyda på ett analytiskt förhållningsätt. Pedagogerna har utvecklat sin analysförmåga. En pedagog beskriver det förändrade arbetet med analyserna så här “bra när vi fått bättre verktyg och lärt oss att djupdyka i analysen,

inte bara vad vi gjort utan hur det har gått, varför?” (Enkät. Fråga 10. Respondent 4)

Pedagogerna upplever tydligt att utvecklingscykelns delar utvecklar deras eget lärande:

Eftersom vi då sitter ner och diskuterar och analyserar våra egna prestationer. Vi ser även i loggboken hur vi har arbetat under terminen. Vi får gå tillbaka se vad som har gått bra, inte gått bra och vad vi har fått förändra i arbetslaget. Detta ökar även vårt lärande. (Enkät. Fråga 10. Respondent 10)

Det är tydligt att pedagogerna identifierat förändringar som gjorts. De har fått syn på hur cykeln har förändrat förutsättningar för analysen. När det gäller analyser har pedagogerna ökat sin analyskompetens. Det har blivit enklare att tydligt göra kopplingar mellan elevens lärande och utveckling av undervisningen. Pedagogerna upplever också att cykeln utvecklar deras förmåga att analysera och förstå vad som händer i undervisningen. De uttrycker att cykeln gör det möjligt att göra de förändringar som krävs för att öka elevernas lärande.

SAMMANFATTNING

DET ÄR TYDLIGT att pedagogerna anser att alla delar i utvecklingscykeln är viktiga för att utveckla undervisningen. Det som behöver utvecklas eller förändras är det som handlar om forskningscirkeln. Det är också rimligt då cirkelns fokus har varit att utveckla själva metoden snarare än att utveckla undervisningshandlingarna.

Det finns ett antal tecken på att undervisningsutvecklingen stimuleras av utvecklingscykeln. Det är tydligt att skattningarna har underlättat för pedagogerna att identifiera elevernas behov av fortsatt utveckling. Pedagogerna beskriver tydligt att det har varit ett viktigt moment för att förändra i sin undervisning. Värde av samarbetet kring elevernas utveckling och lärande blir synligt i analyserna. De synliggör behovet av att alla pedagoger i klassrummet stöttar samma fokus i undervisningssituationerna. Den ge-

mensamma förståelsen av elevernas behov underlättar bemötande och användandet av olika former av stöd. Vi har också kunnat identifiera pedagogernas analysförmåga som en betydelsefull förutsättning för att kunna arbeta med utvecklingscykeln och dra nytta av de elevresultat som arbetet synliggör. Vi har kunnat identifiera ett flertal framgångsrika och ofta förekommande tecken på undervisningsutveckling. Kvalitén på arbetslagens samtal har ökat och ett större fokus kring elevernas kunskaper har blivit tydligt. Det har gjort att pedagogerna kunnat identifiera behov av konkreta förändringar i undervisningen som till exempel antal undervisningstillfällen i veckan och mer praktiska moment i undervisningen. Detta beskrivs tydligare under rubriken förändringar/justeringar i pedagogers prestationer.

DISKUSSION

RESULTATEN VISAR ATT det inte går att identifiera några större skillnader i vad pedagogerna uppfattar vara betydelsefullt i de olika delarna av utvecklingscykeln. Alla delar ansågs viktiga för att utveckla både undervisning och elevers lärande. I resultatdelen har vi därför lagt stor vikt vid fritextsvaren samt resultat från slutanalysen höstterminen 2024.

Resultaten visar tydligt att det är ett ”vi” som arbetar kring eleverna. All personal är med i arbetet i utvecklingscykeln och beskriver att de känner sig delaktiga. Ett antagande är därför att utvecklingscykeln skapar ett strukturerat sätt att arbeta kollegialt där allas bidrag gör skillnad. Pedagoger upplever att det är en gemensam process och att det är genom samarbete de synliggör elevernas behov och kommer fram till vilka förändringar i undervisningen som behövs för att utveckla eleverna vidare. Fritextsvaren visar också att ett tydligt gemensamt språk underlättar samarbetet och gör det enklare för pedagogerna att stötta samma fokus i undervisningen. Några arbetslag upplever att elevresultatet ökar genom att arbetslaget diskuterar och analyserar sina egna handlingar. Många respondenter uppger vikten av att alla i arbetslaget är delaktiga, pålästa och stöttar samma fokus som kan leda till ökat elevresultat. Donohoo (2017) beskriver värdet av att pedagoger har gemensam förståelse och delad kunskap. Den tydliga strukturen i utvecklingscykeln och hur den ger tid och plats i terminsplaneringen är viktiga förutsättningar för att skapa samarbete. Våra resultat visar att vi är på god väg att uppfylla det Donohoo (2017) menar är förutsättningar för Collective Teacher Efficacy, för att förändra undervisningen på ett sätt som utvecklar elevernas lärande. En av utmaningarna i samarbetet handlar om de lärare som inte är mentorer utan har undervisning i många klasser. Detta kan leda till att samarbetet och en gemensam förståelse för eleverna delvis uteblir i dessa ämnen. Den tiden som mentorer och elevassistenter har på arbetslagstid är tydligare definierad i veckoplanering än den som övriga lärare har, även om det finns en

struktur för det arbetet.

Resultaten visar, även om det inte är någon större skillnad mellan de olika delarna, att skattningar är den del av utvecklingscykeln som pedagogerna upplever mest framgångsrik. Skattningarna leder till reflektioner och analyser där pedagogerna identifierar olika stödstrukturer och hur de gynnar eleven, precis det Hirsh menar är en förutsättning för en fungerande formativ bedömning (Hirsh 2021B). Det kan även jämföras med det Timperley (2022) syftar på när hon diskuterar behovet av att samla bedömningsinformation, som är relevant för att utveckla undervisningen. En utmaning som pedagogerna upplever är att formulera skalan, men också att identifiera elevens förmågor i förhållande till skalan. Vi antar att mellanskattning och mellananalys leder till förbättrade prestationer i arbetslaget. Det kan i sin tur kan leda till förbättrade elevresultat.

Resultaten visar att det inte bara är en specifik del i utvecklingscykeln som leder till att pedagogerna upplever att de förändrar i sina prestationer, utan alla delar bidrar. Resultaten visar förändrade prestationer i form av utökat antal undervisningstillfällen i veckan, förtydligat bildstöd, anpassade uppgifter och mer konkret material eller andra former av förändringar i stödstrukturer. Det är tydligt att vi har skapat förutsättningar för ett professionellt lärande. Åsa Hirsh (2021A) menar att det är viktigt att pedagogernas dokumentation stöttar deras undervisningsutveckling och inte blir en extra arbetsuppgift. Resultaten visar att pedagogerna idag ser de olika delarna i utvecklingscykeln som något som stöttar dem i deras utveckling av undervisningen.

Resultaten visar att genom utvecklingscykeln har pedagogerna fått chansen att träna och utveckla sin analysförmåga. Detta kan ha lett till att pedagogerna känner sig tryggare i att analysera och att det är ett naturligt verktyg i deras arbete kring att utveckla undervisningen. Pedagogerna kopplar idag ihop sitt agerande med elevernas resultat på ett mer naturligt

sätt vilket kan tyda på ett analytiskt förhållningssätt. Pedagogerna använder elevresultat för att göra förändringar i sin undervisning. Detta är exempel på formativ bedömning som syftar till att omforma undervisningen utifrån elevernas behov (Hirsh, 2021B). Förutsättningarna för att genomföra analyserna har förändrats genom att strukturerna i utvecklingscykeln förtydligats, frågeställningar har utvecklats, loggbok skrivs och det görs en mellananalys som bygger på mellanskattningen. Vi antar att detta tillsammans har ökat kvalitén på analyserna. Genom att jobba i cykeln, genomföra skattningar och analyser blir det naturligt för lärarna att göra förändringar i sin undervisning. Effekterna blir mer transparenta för pedagogerna vilket skapar bättre förutsättningar för analys.

När vi utgår från studiens frågeställningar gör vi också antagandet att bättre undervisning ger effekt på elevers lärande. Någon gång i framtiden kommer vi förhoppningsvis ha bevis på att så är fallet. Vi har inte arbetat tillräckligt länge med utvecklingscyklerna för att kunna identifiera hur elevresultaten utvecklar sig över tid, med de cykler som genomförts visar på en tydlig progression hos den absoluta majoriteten av eleverna. Metoden är inte självgående utan det krävs att pedagogerna utmanar sig själva. De behöver sätta utmanande situationer under lupp, alltså välja ett lärande som är svårt för både elever och pedagoger. De justeringar eller förändringar i undervisning som pedagogerna gör i en utvecklingscykel behöver appliceras och användas i andra didaktiska situationer.

SLUTSATS

AVSLUTNINGSVIS VISAR VÅR studie att alla delar av utvecklingscykeln uppfattas vara framgångsrika för att utveckla undervisningshandlingar. Vår förhoppning var att se om vi kunde få fram ett resultat som skulle hjälpa organisationen att fokusera på de delar i utvecklingscykeln som ger mest effekt. Som Hirsh (2021A) påpekar finns det risk att dokumentation som inte leder till utveckling blir administration och tar fokus från undervisningen. Vår studie visar tydligt att pedagogerna anser att alla delarna i utvecklingscykeln är viktiga för att utveckla undervisningen. Skattningarna värderas högst i vår utvecklingscykel. De leder till att pedagogerna gör förändringar i sina prestationer som kan leda till ökat elevresultat. Detta var något överraskande då många pedagoger i början av införandet av utvecklingscykeln var tveksamma till att använda just skattningar. Det innebär merarbete men när pedagogerna ser att det gör skillnad i undervisningen för eleverna, är det värt det och pedagogerna har fått möjlighet att växa in i arbetssättet.

Detta tyder på att det går att skapa en utvecklingscykel som har fokus på elevernas kunskapsutveckling. Tidigare fokuserade undervisningen i högre grad på görandet i stället än på lärandet, vilket nu på ett naturligt sätt har ändrats.

Tecken på undervisningsutveckling är ökat samarbete samt gemensam förståelse genom att arbetslaget strukturerat skriver loggbok, diskuterar, reflekterar och analyserar gemensamt. Både lärare och elevassistenter upplever sig delaktiga och beskriver en tydlig "vi-känsla". Arbetet med utvecklingscykeln skapar ett strukturerat sätt att arbeta kollegialt är allas bidrag är betydelsefulla oavsett profession. Att genomföra skattningar och sedan använda dem för att förändra i sina prestationer för att förbättra undervisningen är ett verktyg som bidrar till undervisningsutveckling. Att under KASK utöka utvecklingscykeln med mellanskattning och mellananalys bidrar till undervisningsutveckling genom att vi följer upp undervisningen oftare. Mellananalysens införande har gjort det möjligt att i tid få syn på behov av justeringar i både skattningar och undervisning. Ju tätare det är mellan skattningstillfällena desto lättare är det att veta om man är på rätt spår. I detta arbete är även loggboksskrivandet viktigt, efter-

som det är ett stöd i att fånga upp elevernas lärande. Det man måste ha med sig i arbetet med skattningar är att de bara beskriver en mycket liten del av det arbete som sker i klassrummet eller på skolan. Därför är det viktigt att skattningarna görs på ett lärande som är centralt och utmanande för eleverna och pedagogerna.

Alla delar i utvecklingscykeln bidrar på olika sätt till att pedagogerna upplever att de förändrar i sina prestationer. Alla respondenter oavsett profession nämner att förändringar görs samt betonar att det är för att eleverna ska lära sig mer. Det vi inte ser exempel på hos alla är hur förändringarna genomförs. Pedagogerna justerar undervisningen för att öka elevernas lärande. Tecken på undervisningsutveckling som redovisas kan vara exempelvis vara förhållningssätt, agerande av oss vuxna, arbetsmetod, arbetssätt, planering, struktur, stöd eller anpassning. Hur man justerar sina prestationer kan vi också se i de mellan- och slutanalyser som görs som en del i cykeln.

En utvecklad analysförmåga kan i sig vara en indikator för undervisningsutveckling eftersom den i sig möjliggör för pedagogerna att få syn på sina undervisningshandlingar kopplat till elevernas resultat och fatta bättre beslut kring de förändringar som behöver ske för att förbättra undervisningen. För att underlätta för pedagogerna att göra analyserna har nya analysfrågor utvecklats. Genom arbetet med utvecklingscykeln använder arbetslagen nu elevresultat då de analyserar. Idag är det också tydligt att de förändringar pedagogerna gör av sin undervisning bygger på elevernas resultat.

Ett utvecklingsområde för vårt fortsatta arbete handlar om att bygga upp säkerheten i att formulera skattningsskalor. För att bryta ner kunskapsutvecklingen på ett sätt som gör att vi verkligen tittar på rätt saker är avgörande för att vi skall kunna dra slutsatser med kvalitet. Eftersom vi både arbetar med det mätbara och märkbara resultat är det viktigt att alla pedagoger är insatta och trygga i bedömningsarbetet. Det är en förutsättning för utveckling av undervisningen. Pedagogerna har kommit långt och elevernas lärande står i fokus för alla, på ett helt annat sätt än tidigare och det är en helt avgörande faktor för att alla elever skall nå sin fulla potential.

REFERENSLISTA

- ★ Bryman, A. (2002, 2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm. Liber.
- ★ Donohoo, J. (2017). *Collective Teacher Efficacy The Effect Size Research and Six Enabling Conditions*. [2025-03-06].
- ★ Hirsh, Å. (2021A). Dokumenterad utveckling och utvecklande dokumentation. I Hirsh, Å. & Ohlin, A. (red). *Skolutveckling i teori och praktik*. Gleerups.
- ★ Hirsh, Å. (2021B). Bedömning och undervisningsutveckling- hur hänger det ihop. I Hirsh, Å. & Ohlin, A. (red). *Skolutveckling i teori och praktik*. Gleerups.
- ★ Hirsh, Å. & Lindberg, V. (2015). *Formativ bedömning på 2000-talet: En översikt av svensk och internationell forskning*. Stockholm. Vetenskapsrådet.
- ★ Hjort, S. & Furenhed, A. (2017). *Effektiv undervisning -Meningsfullt lärande*. Natur & Kultur.
- ★ Krippendort, K. (2019). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage.
- ★ Lundahl, C. (2014). *Bedömning för lärande*. Studentlitteratur.
- ★ Norretullskolan A (2023). *Bedömningspolicy*. [internt material].
- ★ SOU 2021:11. *Bättre möjligheter för eleverna att nå kunskapskraven*. Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning, SOU 2021:11 [2025-10-13].
- ★ Timperley, H. (2022). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Studentlitteratur.

ENKÄTER

- ★ Slutanalys ht24
- ★ Analys av utvecklingsarbetet 2024

SKOLPORTEN